

Zadeva T-64/02

Dr. Hans Heubach GmbH & Co. KG

proti

Komisiji Evropskih skupnosti

„Konkurenca – Člen 81 ES – Omejevalni sporazum – Trg cinkovega fosfata –
Globa – Smernice o načinu določanja zneska glob – Ničnostna tožba –
Ugovor nezakonnosti – Člen 15(2) Uredbe št. 17 – Teža kršitve –
Načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja – Obrazložitev“

Sodba Sodišča prve stopnje (peti senat) z dne 29. novembra 2005 II - 5146

Povzetek sodbe

1. *Ugovor nezakonnosti – Obseg – Akti, v zvezi s katerimi je mogoče uveljavljati ugovor nezakonnosti – Smernice, ki jih je sprejela Komisija za izračun glob, naloženih za kršitev pravil o konkurenci – Vključitev*
(člen 241 ES; Obvestilo Komisije 98/C 9/03)

2. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Smernice Komisije – Možnost upoštevanja posebnega položaja majhnih in srednje velikih podjetij*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
3. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža in trajanje kršitev – Razlikovanje*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
4. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitve – Horizontalni omejevalni sporazum na področju cen, količine in dodeljevanja strank – Zelo težka kršitev – Okoliščine, ki ne izključujejo te opredelitve*
(člen 81(1) ES; Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
5. *Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Razdelitev trga – Predmet – Ugotovitev, ali je prizadeta trgovina med državami članicami*
(člen 81 ES)
6. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitev – Upoštevanje učinkov vseh kršitev – Presoja obstoja obteževalnih ali olajševalnih okoliščin na ravni vsakega udeleženca posamezno*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
7. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitev – Olajševalne okoliščine – Slabo finančno stanje zadevnega sektorja – Izključitev*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
8. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Svetovni promet zadevnega podjetja – Promet, ustvarjen s proizvodi, ki so predmet kršitve – Posamezno upoštevanje – Omejitve*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))

9. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Obveznost upoštevanja finančnega položaja zadevnega podjetja – Neobstoj – Dejanska plačilna sposobnost podjetja v posebnem socialnem okviru – Upoštevanje – Določitev globe v znesku, ki povzroči stečaj ali likvidacijo zadevnega podjetja zaradi globe – Neobstoj načelne prepovedi*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15; Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 5(b))
10. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Odvračilni učinek za podjetje, ki stori kršitev, in tretje osebe*
(člena 81 ES in 82 ES; Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
11. *Konkurenca – Globe – Naložitev – Zahteva, da ima podjetje zaradi kršitve prednost – Neobstoj – Določitev – Merila – Teža kršitve – Olajševalne okoliščine – Neobstoj prednosti – Izključitev*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 2, prvi pododstavek)
12. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Najvišji znesek – Izračun – Upoštevni promet – Celotni promet – Neupoštevanje prometa, realiziranega s proizvodom, ki je predmet omejevalne prakse – Kršitev načela enakega obravnavanja – Neobstoj*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))
13. *Pravo Skupnosti – Splošna pravna načela – Prepoved retroaktivne veljave kazenskih določb – Področje uporabe – Konkurenca – Upravni postopek – Obseg načela – Povišanje ravni zneska glob v posamičnih ali splošnih odločbah – Predvidljivost za zadevna podjetja – Dopustnost*
(Evropska konvencija o človekovih pravicah, člen 7; Uredba Sveta št. 17, člen 15(2) in (4); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)
14. *Konkurenca – Globe – Odločba, s katero so naložene globe – Obveznost obrazložitve – Obseg – Navedba elementov presoje, ki so omogočili Komisiji oceniti težo in trajanje kršitve – Zadostna navedba*
(člen 253 ES)

1. Smernice, ki jih je sprejela Komisija, za določanje glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, čeprav niso pravni temelj izpodbijane odločbe, s katero je naložena globa gospodarskemu subjektu in ki temelji na Uredbi št. 17, na splošno in abstraktno določajo metodologijo, ki si jo je Komisija naložila za določitev zneska glob. Glede pravnih učinkov, ki jih lahko imajo pravila, kot so smernice, ki zajemajo določbe splošnega pomena in ki jih je Komisija uporabila v izpodbijani odločbi, je treba ugotoviti, da obstaja neposredna vez med to odločbo in smernicami, tako da je zoper njih mogoče uveljavljati ugovor nezakovitosti.

(Glej točko 35.)

okolščine, poseben položaj, v katerem so mala in srednja podjetja.

(Glej točko 39.)

3. Člen 15(2) Uredbe št. 17 izrecno določa, da se pri določitvi zneska globe upoštevata „teža in trajanje kršitve“. Ob upoštevanju tega besedila in ob predpostavki, da so v bistvu nekatere kršitve zamišljene tako, da trajajo, Komisiji ne more biti prepovedano, da upošteva njihovo dejansko trajanje v vsakem posameznem primeru. Tako je škodljiv učinek sporazumov, ki jih kljub dejstvu, da bi morali trajati dlje, odkrije Komisija ali jih naznani kakšen udeleženec, potem ko so dejansko trajali le kratek čas, nujno manjši kot ob predpostavki, da so sporazumi dejansko trajali dalj časa. Posledično je treba v vsakem primeru razlikovati med trajanjem kršitve in njeno težo, kot izhaja iz njene narave.

2. Smernice, ki jih je sprejela Komisija, za določanje glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, Komisiji omogočajo, da upošteva, če to zahtevajo

(Glej točko 45.)

4. V okviru določitve zneska glob za kršitev pravil Skupnosti o konkurenci mora biti presoja teže kršitve opravljena ob upoštevanju zlasti narave omejevanja konkurence. V zvezi s tem lahko Komisija horizontalni omejevalni sporazum za določitev cen in količin na evropski ravni, ki vključuje dodelitev vsaj ene stranke glede na njegovo naravo, upravičeno opredeli kot zelo škodljivega.

združenja ali usklajeno ravnanje lahko vpliva na trgovino med državami članicami in ali je cilj ali učinek le-tega preprečiti, omejiti ali izkriviti delovanje konkurence znotraj skupnega trga.

(Glej točko 122.)

Te opredelitve ne izpodbije neobstoj formalnih nadzornih ukrepov izvrševanja omejevalnega sporazuma, ne dejstvo, da se je določalo količine na evropski ravni in zato ni prišlo do omejitve nacionalnih trgov, ne dejstvo, da se je določalo le informativne cene in, nazadnje, tudi ne dejstvo, da so bile predmet dodelitve le določene stranke.

6. Če je kršitev pravil Skupnosti o konkurenci zagrešilo več podjetij, učinki, ki jih je treba upoštevati pri določitvi splošne ravni glob, ne izhajajo iz domnevnega dejanskega ravnanja podjetja, ampak izhajajo iz celotne kršitve, pri kateri je sodelovalo.

(Glej točke 66, 67, 70,
71, 77, 82 in 90.)

Nasprotno pa je treba preučiti težo udeležbe vsakega izmed teh podjetij pri kršitvi, da bi se ugotovilo, ali v zvezi z njimi obstajajo obteževalne ali olajševalne okoliščine.

5. Komisiji naložena obveznost, da v odločbi, sprejeti na podlagi člena 81 ES, izvede opredelitev trga, ker brez take opredelitve ni mogoče določiti, ali zadevni sporazum, sklep podjetniškega

(Glej točki 127 in 132.)

7. Pri določitvi teže kršitve na področju omejevalnih sporazumov Komisija ni dolžna šteti, da je slabo finančno stanje v zadevnem sektorju olajševalna okoliščina. Omejevalni sporazumi namreč na splošno nastajajo takrat, ko je neki sektor v težavah.

(Glej točko 139.)

8. Za določitev zneska globe, naložene za kršitev pravil Skupnosti o konkurenci, se ne sme niti celotnemu prometu podjetja niti delu tega prometa, ki izhaja iz blaga, ki je predmet te kršitve, pripisovati nesorazmernega pomena v razmerju do drugih elementov presoje, ker določitev ustrezne globe ne more biti rezultat zgolj izračuna na podlagi celotnega prometa, zlasti kadar zadevno blago predstavlja le majhen del tega prometa.

(Glej točko 154.)

9. Komisija pri določanju zneska globe, naložene zaradi kršitve pravil Skupnosti

o konkurenci, ni dolžna upoštevati finančnega primanjkljaja udeleženega podjetja, saj bi priznavanje take obveznosti vodilo h konkurenčno nepravilnemu dajanju prednosti podjetjem, ki so najmanj prilagojena tržnim pogojem. Točka 5(b) smernic – ki jih je sprejela Komisija za določanje glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ – v skladu s katero je treba upoštevati dejansko zmožnost podjetja, da plača, naj ne bi vzbudila dvomov o tej ugotovitvi. Dejansko je ta zmožnost pomembna zgolj v njenem „posebnem socialnem okviru“, ki bi ga povzročile posledice plačila, zlasti ker bi vodile do povečane brezposelnosti ali poslabšanja gospodarskih sektorjev, povezanih z zadevnim podjetjem.

Poleg tega pravo Skupnosti dejstva, da ukrep organa Skupnosti povzroči stečaj ali likvidacijo določenega podjetja, kot takega ne prepoveduje. Likvidacija podjetja zadevne pravne oblike lahko ogrozi finančne interese lastnikov, delničarjev ali imetnikov deležev, vendar to ne pomeni, da bodo tudi osebni, pre-

moženjski in nepremoženjski elementi izgubili svojo vrednost.

imelo nobene koristi, ni ovira za naložitev globe, razen če bi slednja izgubila svoj odvračilni učinek. Iz tega izhaja, da Komisija pri določanju zneska glob ni dolžna upoštevati, da zadevna kršitev ne prinaša nobene koristi.

(Glej točke od 161 do 163.)

10. Namen cilja odvracanja, ki ga ima Komisija pravico zasledovati pri določitvi zneska globe, je zagotoviti, da bodo podjetja spoštovala pravila o konkurenci, ki jih je za njihovo dejavnost v okviru Skupnosti ali Evropskega gospodarskega prostora določila pogodba. Iz tega izhaja, da odvračilni učinek naložene globe zaradi kršitve pravil Skupnosti o konkurenci ne sme biti določen samo glede na poseben položaj obsojenega podjetja.

V zvezi s tem, čeprav Komisija lahko v skladu s točko 2, prvi pododstavek, peta alineja, smernic za določanje glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, in na podlagi obteževalnih okoliščin poveča sankcijo, da bi presegla znesek nezakonitega dobička s pomočjo kršitve, to ne pomeni, da si je za določitev zneska globe v vseh okoliščinah naložila dolžnost, da dokaže finančno korist, povezano z ugotovljeno kršitvijo. Drugače rečeno, neobstoj take koristi ne šteje za olajševalno okoliščino.

(Glej točko 181.)

(Glej točke od 184 do 186.)

11. Čeprav mora biti znesek naložene globe zaradi kršitve pravil Skupnosti o konkurenci sorazmeren trajanju kršitve in drugim elementom, ki jih je mogoče upoštevati pri presoji teže kršitve, med katerimi je korist, ki jo je zadevno podjetje lahko imelo od svojega delovanja, pa dejstvo, da podjetje od kršitve ni
12. Pri določitvi teže kršitve na področju omejevalnih sporazumov je namen najvišje meje – določene v členu 15(2) Uredbe št. 17 – v višini 10 % prometa

v predhodnem poslovnem letu vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, preprečiti, da bi bile globe nesorazmerne glede na njen pomen za zadevno podjetje. Ker je lahko glede tega samo celotni promet približen podatek, je treba razumeti, da se ta meja nanaša na celotni promet.

človekovih pravicah in je sestavni del splošnih pravnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja sodišče Skupnosti.

Zato zadevno podjetje ne more trditi, da je bilo izpostavljeno neenakemu obravnavanju glede na globe, ki so bile naložene drugim podjetjem, ki so bila udeležena pri kršitvi, ker Komisija pri določanju meje globe ni upoštevala prometa, ki ga je ustvarila z zadevnim proizvodom glede na njen celotni promet.

V zvezi s tem, čeprav iz člena 15(4) Uredbe št. 17 izhaja, da odločbe Komisije, ki nalagajo globe zaradi kršitev prava konkurence, niso kazenske narave, je Komisija v celotnem upravnem postopku, ki lahko privede do sankcij z uporabo pravil glede konkurence iz pogodbe, dolžna spoštovati splošna načela prava Skupnosti in zlasti načelo prepovedi retroaktivnosti.

(Glej točki 196 in 199.)

Vendar pa podjetja, ki so udeležena v upravnem postopku, katerega posledica je lahko globa, morajo upoštevati možnost, da lahko Komisija v vsakem trenutku odloči, da bo povišala raven zneska glob glede na raven, ki jo je uporabljala v preteklosti. To ne velja samo takrat, kadar Komisija poviša raven zneskov glob v posamičnih odločbah, ampak tudi če se tako povišanje izvede z uporabo splošnih pravil ravnanja, kot so smernice.

13. Načelo prepovedi retroaktivnosti kazenskih določb je skupno načelo vseh pravnih redov držav članic, ki ga določa tudi člen 7 Evropske konvencije o

Iz tega izhaja, da glede na pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ki ga

ima Komisija za določitev zneska glob, da bi podjetja usmerila v spoštovanje pravil konkurence, nov način določanja glob, ki so ga uvedle smernice za določanje glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, če predpostavimo, da je povzročil povišanje ravni naloženih glob, glede na prejšnjo prakso Komisije ni v nasprotju z načeli, določenimi v členu 7 Evropske konvencije o človekovih pravicah, ker je bil v času, ko je bila kršitev storjena, razumno predvidljiv za zadevna podjetja.

(Glej točke od 205 do 210.)

14. Glede odločbe, ki je več podjetjem naložila globe zaradi kršitev pravil Skupnosti s področja konkurence, je treba pomen obvezne obrazložitve določiti

zlasti v luči dejstva, da je treba težo kršitve ugotoviti glede na številne elemente, kot so zlasti posebne okoliščine zadeve, njen kontekst in odvračilni učinek glob, in sicer ne da bi bil uveden zavezujoč in izčrpen seznam kriterijev, ki jih je treba upoštevati.

V zvezi s tem zahteve po bistvenih formalnostih, ki jih zajema dolžnost obrazložitve, Komisiji ne nalagajo, da v odločbi podrobno navede elemente o načinu določanja glob, ampak elemente za presojanje, ki so ji omogočili oceno teže in trajanja kršitve.

(Glej točki 218 in 222.)